

Péterfy Gergely
UJJGYAKORLAT

Az első zenetanár, akinél megfordultam, terjedelmes, szőke asszony volt, ahogy most eszembe jut, kívánatos asszonyt látok, egy kívánatos óriásasszonyt, aki fölém magasodik, mellei árnyékában állok, a fejem illatos csípőjéig ér, onnan nézek fel rá, de csak a mellek megfeszítette blúz ráncait látom. Éppen magához ölel, az új tanítványt, fejem a csípőjéhez szorítja, amíg anyámmal beszél, barna-fehér apró kockás gyapjúsoknya, az érdes anyag mögött érzem a vastag, puha húst, a melege átszívárog a selyembélésen és a gyapjún, melegíti az arcom. Érzem a selyembélést a szoknya alatt, finoman megcsúszik az arcommal egybetapadt gyapjúsövet, ide-oda siklik a selymen, ahogy a fejem a húsába nyomja, mert miközben anyámmal beszél, és engem magába nyom, finoman ring a teste, anyám számára talán láthatatlanul, de általam pontosan érezhetően, mintha csak dúdolna magában, és a csípőjével ringatná hozzá a taktust. Andante, largo, valami lassú dal.

A fejem felett beszél át anyámhoz, nem nagyon hallom, mit, mert az egyik fülem beleszorítja a húsába, a másik fülemen a keze, amellyel odaszorít, meleg, száraz kéz, puha, húsos, de nem hájas ujjak, a körmökön diszkrét lakk, a hüvelykujj körömágyán a lerágcsált, foggal ki-nyomlalt bőr ék formájú, nedvedző hegei, amilyen hegek az én hüvelykujjam körömágyát is keretezik, néha begyulladnak és begyűlnek, a hús ráfordul a körömré, mint egy szétrepedt virsli. Ég az arcom a meleg tenyér alatt, az orromon páracseppek gyűlnek, kemény hideg volt odakint, amíg végigjöttünk a decemberi ködbe burkolt Karinthy Frigyes úton, amely alagútként húzódott az elszürkült házak sziklafalai között, egészen a Körtér kiöblösödéséig, ahol egy villódzó neonreklámon labdát kergető gyerek elmosódott körvonalai sejlettek át a fagyott páracseppeken.

Ekkoriban már nem fogtam anyám kezét séta közben, újonnan kivívott jog volt ez a szabad kéz, amelyben még azért ekkor is maradt valamennyi tétova gravitáció, ha anyámmal mentem: szabadsága inkább csak látszat volt, élettelenül fityegett mellettem a kéz, megadva magát, hogy bármikor megragadják, hőmérsékletét ellenőrizték, kesztyűbe vagy forró víz alá parancsolják. Ugyanezzel a tehetetlenséggel tűrte azt is, hogy a zongora fölé emeljék, szétfeszegessék ujjanként, mint a fa-

gyott hússzeleteket, és belenyomják a fekete és fehér billentyűkbe. Néztem a kezem, ahogy a zenetanárnő meleg és puha ujjai közt vergődik, kicsit már búcsúztam tőle, elragadták tőlem, és használják, mint egy kalapácsot, mint egy botot, ütik vele a zongorát, hajlítgatják, ropogtatják, lazítják és feszítik, kísérleti patkány, vergődő zsákmányállat.

– Így, látja? Kicsit merevek az ízületei, de menni fog ez! – mutatta anyámnak a kezem. – Lazábban! Mintha rongy lenne! – nézett rám mosolyogva, és rázogatta a kezem, egyre jobban, egyre gyorsabban, hogy az ujjizületeim egymásnak koccantak.

Nagy belmagasságú, de szűk lakás volt, telezsúfolva sötétbarna bútorokkal, széles bőrfotelekkel és vastag bársonyfüggönyökkel, amelyek a hajdani elegancia illatát árasztották. A falakon besötétült olajfestmények lógtak, a szekrények távoli magasba vesző csúcsait réz- és ezüstedények borították, a komódokon szobrok, dobozkák, kisebb-nagyobb üvegvázak és bekeretezett fényképek sorakoztak. A perzsaszőnyegek egymást érték, és minden kihasználható négyzetméteren állt még valami bútor, kis asztal, porfioszlop, virágváza, esernyőtartó, pipatórium: nem lehetett túl sok tárgy egészében véve, a zsúfoltság és a zűrzavar mégis megsokszorozta a számukat. A nagyszobából, ahol a zongora is helyet foglalt, és amelyet hárman, anyám, a zongoratanárnő és én szinte teljesen be is töltöttünk, egy kisebb szoba nyílt, ablaktalan, sötét. Igazából nem is szoba volt, hiszen nem választotta le az ajtó: a fal nyílását súlyos, bordó függöny keretezte. A szobában egy fotel körvonalai látszottak, a fotel öblében pedig egy sovány, sápadt férfi kuporgott: a fehér arc szinte különvált a barna köpeny és a bőrfotel sötét, egynemű háttérétől, mintha magában lebegne valami rozsdás, kénes gőz titokzatos feláramlásában.

A következő alkalommal anyám már csak az ajtóig kísért, a zongoratanárnővel röviden köszöntötték egymást, és már távozott is: a barna, kétszárnyú ajtó bezárult mögöttem. A zongoratanárnő latyak áztatva cipőmet azonnal leparancsolta rólam, amitől zavarba estem, mert az volt az érzésem, hogy az átnedvesedett zokni már valahol út közben kilyukadt, és a nagylábujjam szemérmetlenül kikandikál a lyukon, mint egy kíváncsi állatka.

– Na, mi lesz? – sürgetett. – Talán én kössem ki neked?

Elképzeltem, ahogy elém térdel, lassan kioldja az anyám által kioldódásbiztos kettős masnira kötött fűzőt, és hirtelen az arcába mered a szemérmetlen, fehérre dermedt, a cipő nedves odvában beráncosodott nagylábujj, mint egy kíváncsi füttyi. Lekuporodtam, hogy kabá-

tom földre terülő szárnyával lehetőleg minél tovább eltakarjam a cipőből előbukkanó látványt. Sokáig kellett bajlódnom anyám feszesre sikerült, kioldódásbiztos masnijával, amely a latyaktól egészen bebeszült, és a zongoratanárnő végül türelmetlen macskaléptekkel a nappaliba sietett. Kattant a zongorafedél, suhogva pördült a zongoraszék a zsírozott csigán. Türelmetlenül várt rám odabent.

Amikor végre sikerült kikötnöm a cipőt, nyilvánvalóvá vált, hogy a szerencse elpártolt mellőlem: ha nem is az egész nagylábujj, de a körme már kikandikált az elvékonyodott, nedves zokni felfeslett varratából, és bármelyik pillanatban várható volt, hogy egy hirtelenebb mozdulatra végképp, tövig kicsusszan. Előrehúzogattam tehát a zoknit, amennyire csak lehetett, és a végét visszahajlítva lábujjaim alá tömködtem, és igyekeztem a lábujjaimat begömbölyítve a begyömöszölt anyagot szoroson tartani: a tornaórán csak medvejárásnak nevezett, görcsös léptekkel közeledtem a nappali felé. Behúzott lábujjaimon bizonytalanná vált az egyensúlyozás. A zongoratanárnő csodálkozva, kicsit ingerülten mért végig.

– Talán vécére kell menned, fiam?

Vállat vontam. Elvégre vécére előbb-utóbb mennem kellene, a hólyagomban éreztem valami tétova készülődést. Igent mondtam tehát.

– Húzd le rendesen! – mondta, és ideges szájrándulással lecsukta a zongora fedelét.

Bántott, hogy azt feltételezi, nem szoktam tisztán hagyni magam után a vécét, a lelkem legmélyén mégis igazat adtam neki: aki lyukas zokniban érkezik, megeshet, szarcsíkot hagy maga után a porcelánon, húgycseppeket az ülőkén és a csésze körül a földön.

– A bejárat mellett balra! – kiáltott utánam, amikor már az előszoba félhomályában jártam. – Remélem, tudod, melyik a bal kezed!

A véce szűk volt, de ugyanolyan magas, mint a lakás többi része: a magasban polcokon újságkötegek álltak, akkurátusan átkötözve madzaggal, mintha csak arra várnának, hogy valaki a MÉH-be vigye őket. A vécelánc egy hasonlóan ködbe vesző magasságba felszerelt víztartályról lógott alá, melyből folyamatos sziszegés és kotyogás hallatszott. A tartály valahol eresztett, egyik sarkán a sárgásfehér cseppkövön víz-cseppek egyensúlyoztak. Lehúztam a sliccem, és vártam, hogy történjen valami, de a vizezési inger elmúlt. Letoltam a nadrágom, és leültem. Az ajtó belső felét néhány rajzszöggel fel erősített, újságból kivágott fotó díszítette: sziklán ülő páviáncsapat, üres polcok egy áruházból. Ezeket nézi a zongoratanárnő, miközben kakál? Páviánokat egy sziklán?

Ettől könnyebben megy neki? Vagy az öreg az alkóvból, ő van rákattanva a páviánokra? Egy kiöregedett állatgondozó? Elaggott vadász? Vízcepp hullott a tartályról a fejemre.

– Na, mi lesz? Ott akarod tölteni a délutánt?

A hang már kifejezetten ingerültnek tűnt. Gyorsan lehúztam a vévét, és felkaptam a nadrágom. Amikor kiléptem, az ajtó előtt állt, és gyanakodva pillantott mögém, aggodalmasan szimatolt. Aztán türelmetlenül toppantott.

– Na, most már aztán lássunk neki!

A hangulata egyre aggasztóbban romlott. Ismertem anyám hangulátváltozásait, ismertem a hangsúlyokat, amelyek a humorérzék fenyegetően közelítő végét jelentik, amikor megszűnik a játékoság, és csak harapós zsémbelés marad utána, de egy idegen nőtől ez még fenyegetőbbnek tűnt. Mit kezdek, ha hirtelen kiabálni kezd? Ha megfájdul a feje, és váratlanul a kanapéra dől, és magamra hagy? Ha visítani és toporzékolni fog? Engedelmesen a zongorához mentem, és elhelyezkedtem a forgószéken.

– Ne hintázz! – mordult rám, pedig nem is hintáztam. – Előre a láb!

Öntudatlanul engedelmeskedtem, és ahogy kinyújtottam a lábam, éreztem, hogy bekövetkezett, amitől tartottam: a nagylábujj áttörte az elvékonyodott varrást, és kibújt a lyukon. Borzongás futott rajtam végig, ahogy hozzáértem vele a hideg rézpedálhoz.

Leült mellém, és türelmetlenül rám nézett. A szeme most nem is kéknek tűnt, minden mélységét elvesztette, hideg-szürkén villant. A füle mögé igazított egy tincset: a tincs alól jókora anyajegy bukkant elő, mint egy halántékra csúszott harmadik szem. Észrevette, hogy az anyajegyvet nézem, a szeme gúnyosan összeszűkül, egy pillanatig farkasszemet nézett velem, aztán megragadta a kezem.

Egészen különös fogása volt, amelyet még sose éreztem. A kisujja szorosan rákulcsolódott a csuklómra, mint egy bilincs, hüvelykujja körme a tenyerembe mélyedt, mutató-, középső és gyűrűsujja pedig ráfonódott a kezem fejére, mint egy kúszónövény: mintha a keze be akarná kebelezni az enyémet. Maga alá fogta, mint egy hatalmas kan az aprócska szukát.

– Lazán! – rázta meg a kezem ismét, mint az első alkalommal. Ekkor azonban az alkóvból nyöszörgés és kaparászás hallatszott. A zongoratanárnő felpattant, és eltűnt az ablaktalan szoba sötétjében, ahonnan egy darabig csak suttogás és ingerült vezényszavak hallatszottak.

– Leülsz! Mondtam: leülsz! Nem érted, hogy nem szabad!?

Aztán mintha dulakodtak volna, tompa puffanások és nyögés hallatszott. Amikor ismét kilépett a nappali félhomályába, a haja ki volt bomolva, a vállára éppen visszaigazította a blúz alatt a melltartó pántját. Ahogy egy pillanatra megállt mellettem, hogy megigazítsa a barna-fehér apró kockás gyapjúszoknyáját, mielőtt leül, még hatalmasabbnak tűnt, mint előtte. Hasát behúzta, mellei hatalmasan kidomborodtak, hevenyészve visszarendezett hajkoronája sörényként keretezte párnás, gömbölyű arcvonásait. Amikor ismét megragadta a kezem, karmolások nyomait vettem észre a kézfején. Erősen zihált, éreztem teste kipárolgását. Szótlanul ütögette a középső ujjammal a billentyűt, de látszott, hogy másra gondol.

Már alig éreztem az ujjbegyem, amikor hirtelen elengedte a kezem, amely szinte rázuhant a billentyűkre, mint egy lépcsősorra a háztetőről kizuhanó test.

– Maradj itt. Rögtön jövök!

Azzal felpattant, és kisietett a szobából. A bejárati ajtó becsapódott. Egyedül maradtam, és félve sandítottam a sötét alkóv felé. Oldalvást ültem az alkóv bejáratához képest, és ha egy kicsit arrébb gurultam a zongoraszékkal, a benyílt keretező függöny kiöblösödése éppen kitakarta a látószöveget. Apránként, hangtalanul toltam arrébb magam, majd a függöny fedezékében már valamivel nyugodtabban néztem szét. December közepe volt, még alig délután, de már teljesen sötét: a félig leeresztett redőnyön át az utcai lámpák fénye szűrődött be sávosan a szobába. A latyakot odakint autók szántották, fröccsenve csapódott a jégmorzsalékos sár a gépek oldalának. Keresztbe tettem a lábam, hogy megigazítsam valahogy a zoknit: visszahúztam a lábujjam a lyukon, és a hálósra vékonyodott anyagot visszagyűrtem a lábujj tövéhez. Elégedetten nyugtáztam, hogy a másik zokni tökéletesen ép, mind a sarok, mind az orr varrása kellően szilárd. Visszatettem a másik lábam is a szőnyegre, és úgy rendeztettem el a szakadt zokni orrát, hogy teljesen hibátlanak tűnjön. Épp végeztem a művelettel, amikor az alkóvból nyöszörgés és kotorászás hallatszott.

Megdermedtem az ijedtségtől. Az előbbi jelenet a zongoratanárnővel, az ingerült zajok, a feldúlt külső rettegéssel töltött el. Fel akartam ugrani, de a lábam a folyamatos befesztéstől görcsbe állt. A függöny mögül egy sovány, fehér kar nyúlt ki, és reszketve intett.

– Fiú! Fiú! – véltem hallani az elfúló nyöszörgésből. A kar egyre kijebb nyúlt, és mintha valami nyúlós anyagból lenne, egyre vékonyabbnak tűnt. Utolsó erőmet összeszedve talpra ugrottam, és kirohantam az

előszobába, hogy a vécében találjak menedékre, de hiába rángattam a kilincset. Lehet, hogy ordítottam is, nem tudom. Kemény, pattogó szavak térítettek magamhoz.

– Mondtam, hogy balra! Nem tudod, melyik a bal kezed!? Ez a gardrób!

A zongoratanárnő, immár rendezett hajjal, éppen becsukta maga mögött az ajtót, de nem emelte rám a tekintetét: az ott maradt meredten a zokniból immár teljes terjedelmében kiszabadult, a görctől felfelé meredő nagylábujjamon.

Gúnyosan elmosolyodott, kaccantott egy egészen rövidet, aztán fejét csóválva a szoba felé indult. Nem mertem azonnal követni. Nem tudtam eldönteni, mit tegyek: húzogassam-e megint vissza a zoknit, és szorítsam a lábujjaim alá, vagy hagyjam a francba az egész álcázási kísérletet. A legszívesebben kirohantam volna az utcára, amíg meg nem érkezik anyám. Gyűlöltem a nagylábujjamat és gyűlöltem a zoknimat. Végül a görcs kiállt a talpamból, újra tudtam mozgatni a lábujjaimat, és egyelőre ennyivel is elégedett voltam.

– Na, gyereünk! Még nem csináltunk ma semmit!

Az előszoba végénél állt, szinte teljes terjedelmében betöltve a kijáratot. Parancsoló mozdulattal intett magához. Újra elfoglaltam a helyem a forgószéken, keze újra zsákmányul ejtette az enyémet.

– Így! Finoman! Csak az ujjad begyével! Mintha egy cica orrához érnél!

Miközben finom mozdulatokra kényszerített, a hüvelyk- és a kisujjával keményen szorította a csuklóm, már majdnem fájdalmasan. Tökéletesen átvette a kezem fölött az irányítást, egyetlen izmom nem maradt, amit én magam mozdíthattam volna. Az órára sandítottam, de nem tudtam megállapítani, mennyi idő van még hátra, és anyám megjelenése mikor szabadít meg végre.

– Na, mi van? Talán nem akarsz megtanulni zongorázni?!

Ingerülten, de már valamivel kíváncsibban nézett rám. Nem szándékosan húztam vissza a kezem, de mire észbe kaptam, már javában huzakodtunk. Végül elengedett, de a kezem ott maradt, ahogy addig tartotta, a billentyűk fölött, a levegőben. Nyílt hadüzenet lett volna, ha visszahúzódom, és a térdemre fektetem, vagy egyszerűen csak lelógatom magam mellett. Gúnyosan figyelte, mit csinálok: élvezte, hogy egyre nagyobb kínban vagyok ebben a szoborszerű pózban. Ekkor azonban újra nyöszörgés és kaparászás hallatszott az alkóvból. A zongoratanárnő felpattant, de most nem ment be az üreg sötétjébe, egyszerűen csak

behúzta a függönyt, miután egy erélyeset toppantott: de ennyi idő épp elég volt, hogy veszélytelenül leengedhessem a kezem. Fellelegeztem.

Amikor visszaült mellém, valahogy eltűnt a szigora. A tartása is más volt, egyik lábát maga alá húzta, a másikat kinyújtotta a zongora alá: a gyapjűszoknya reccsenésig feszült. Amikor megfogta a kezem, már nem szorította a csuklóm, de az ujjai mintha egybefonódtak, eggyé váltak volna az enyémeikkel. Először csak megpihentünk a megfeszült szoknya bejáratánál, a szék karfáján, aztán beljebb húzott, egészen a forró, párás hűségig.

Talán viszket neki – gondoltam, és nem ellenkeztem.

Amikor elengedte a kezem, és kinyitotta a szemét, az ujjaimat csillogó, síkos nedvesség borította, mintha csigával játszottam volna. Papír zsebkendőt vett elő a szoknyakorcából, és megtörölgetett. Aztán többet nem fogta meg a kezem.

Amikor megjött anyám, néhány percig suttogva beszélgettek az előszobában: mint később kiderült, meggyőzte, hogy adjon más hangszerre, mert sosem lesz belőlem zongorista.

Mozgó Világ 2008/2.

(Péterfy Gergely 1966-ban született Budapesten. Prózát ír. József Attila-díjas.)